

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félre 6 ft, évszázadra 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 8t hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László könyveskereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent Nyitlári cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Politikai poesis, ellenzéki naivitás!

(Brr.) A nemzeti költők leggyakrabban úgy jelennek meg a világtörténet színpadán, mint nemzetük **ébredőit**, szépre, jóra buzdítóit; majd a mult idők, a letűnt ősök dicsőségét éneklék meg, s a hazafias tettek emlékének feltüntetésével lelkesítő példákat állítanak az élő ivadéknak, vagy ezek tetteit magasztalják, mintegy a nemzet színe előtt nyújtva oda a babért a valódi érdemek; — majd a történelem tanulságait szellettetik, megvilágítják az örvényt, melybe már annyi derék nemzet bukott belé, legtöbbször önmaga hibájából, s midőn óva intenek, nemesak a veszély kuforrására utalnak, hanem **látók** szellemmel löbentek fel a jövőt elfedő fátyol. Nemzeti poeataink működése, hatása igazolja ezeket: Vörösmarty, Berzsenyi, Petőfi lélekemelő, velőtrázó szavatai mindannyi serkentői, tette buzdítóinak a keleti fatalisticus gondatlanságba, édes semmittevésbe merült magyarnak. Van azonban egy neve a poeataink: a **politikai** nevezhetjük azt; ez a szellemi látóktség magasztalása sem emelkedik, de a gyakorlati élet göröngyeit se érinti, nem való tehát sem isteneknek, sem embereknek, mert olyan, mint a lenge pára, mely ugyan kora reggel ott lebeg hegy és völgy között, hanem a legelső napugarak előtt elvesz a semmiségbe. Ezzel a politikai poeataink minduntalan találkozunk a mi ellenzéki fölkapjaink hasábjain, még pedig csodálatosan legtöbbször viharos időkben.

A **politikai poesis** legújabb kiadása Jókai M. „Quid tunc“ cikke („Hon“ 247. szám.). A költő jövőbe látó választ várjuk s nyerjük helyette az ellenzéki politikus rövidlátó emanatióját.

Jókai szerint „a csehek valahogy ki kell elégtíni.“ Ekkor a közös kül- és hadügy cseh miniszterek kezébe kerül, nem leszünk biztosítva az orosz-barát külpolitikára, nem hadtanilag az orosz támadás ellen; a jövőd közös kormány „mindent lehetővé fog tenni, a mi Magyarországnak tehetlenné tevésére szolgál, és mindent el fog mulasztani, a mi Magyarországot, önvédelmére képessé tehetné;“ a közös kormány vagy is „egy kézbe összpontosított védelmi és életfenntartási eszközök átmennek az osztrák-szlávok kezébe, s mi itt állunk védtelenül körülveve felingerelt ellenfelektől.“

Mekkora pessimismus! Csak olyan politikus beszélhet így, a ki hasonlít az első ágyusóra megfutó katonához: túl nagyot lőttek, tehát győzniök kell: Hohenwart s a Rieger-Palackyak Ausztriát megrendítő pactumot csináltak, tehát a szlávok lesznek az urak lajhántal, sőt Magyarországot is lábalk alá kerül, mivel a deákpartí miniszterium aluszik, s csak Jókai az éber politikus-poeta — álmadozik!

Mily kevésre becsüli nemzetünk ős erejét, politikai élettapasztalatát, midőn vesztve látja a csatát, még meletett az megkezdett volna. Talán a nagy Napoleonnak Auszterlicznél ejtett szavaira emlékezett, ki a szövetségesek szárnyainak tulterjeszkedését szemlélve mondá: „mielőtt az első ágyú elsülne, már is verve lesznek. Amde jegyezzük meg jól magunknak — ott is a **tulhajtás** okozta a veszedelmet. A csehek is úgy jártak, mint az auszterliczi szövetségesek, midőn **tulzó** követelésekkel léptek fel, s azt vélték: **kiegyezés** lesz az, ha egyik fél dictál, s a másik mindenben enged. Roszul szá-

mitottak, körülbelül úgy, mint a mi ellenzékieink s primo loco a mi kedves politikus-poetaink.

A csehek az ő pactumjok pure et simple elfogadása esetére csak két utat láttak nyitva Ausztria előtt: egyik Berlinbe, egyik Szt-Pétervárra fogott volna vezetni; Jókai is két mentő utat jelöl meg Magyarországra számára és ezek: **personalunio** vagy **Central-parlament**; az első **megegyezés** a magyar államot s garantíát nyújtana Cislajthániának a közös szabadság, haladás és jólétre, — a másik **megalakítaná** a nagy Gesamtmonarchiát.

A jövőbe néző, de nem látó költő ilyen szép választást enged Magyarországnak: a personalunio követelésével a trón elé, a Central-parlamenttel a nemzet elé lépni, ez „utóbbihoz — ugymond — nagyobb bátorság kell.“

Ha valaki jóbarátjának a viharzó tengeren áthatolhatásra egy iv papirt ajánlana a legbiztosabb pánczolos csavargózós helyett, ép azt oseekedné, mint Jókai tévé e kettős indítványával, s így övé a **legnagyobb bátorság**.

A csehek tulzásaikkal maguk ellen ingerelték az összes osztrák németiséget, a Nagy-Németországot, az angol közvéleményt, sőt a francziák is lekaczagták őket; miért hagynók a mi szláv jóakaróinkat sokáig egyedül. Rajta!

Követeljük mi is a **tiszta personaluniot**: külön kül- és pénzügyet, főleg külön hadserget! Csend lesz azonnal nálunk is tul is, mert hát megerősödünk, mihelyt a mit kértünk vagy követeltünk megkaptuk, megadták!

De ha nem találnák megadni?! Ha a minket most is fenyegető, saját boldonságaikért is minket okozó cseh **jóakarók**, az ő dél- és másféle szláv szövetségeseikkel ellenünk fordulának, s a németeknek is kezét nyújtanak, csak hogy mi semmit se kaphassunk? ha mindazok, kik a cseh tulzást elítélték, azt tennék a mi elbizakodottságunkkal is, melyre 1870. óta épen semmi okunk, legalább kevesebb, mint volt 1866. után, — akkor hogyan érnők el a personaluniot?

Kierőszakolnók — ha t. i. lehetne; s ha ezt rövid időre meg is tehetnők, nem mozdítanának-e meg ellenünk a szorultságukban falhoznyomott németek, de leginkább a fogukat évtizedek óta reánk fenő szlávok **mindent**, még az alvilág szegletköveit is?! Vajjon hogyan történnek meg ez uton a magyar állam megerősödése?!

Avagy erőink mérsékelt voltát átlátva **ajánl-gassuk a nemzetnek a centralparlamentet**, mert ez **teremt** egy nagy Gesamtmonarchiát, hol állami lét nélkül mi is ellehetünk?! Ezt ajánlani az ellenzékre bizhatjuk, annál is inkább, mert, hogy az amolyan Centralparlament ép úgy képes megteremteni a nagy Gesamtmonarchiát, mint a tiszta personalunio az erős magyar államot — ezt tudja mindenk, a ki a jelen politikai és állami viszonyokra szemet nem huny, s arra is emlékezik, mi történt 1850—1860-ig, meg 1861-től 1866-ig. A Jókai által kitűzött mentő utak tehát elvezethetnének: a magyar állam általános megrohanására — hanem is ágyúkkal — de nem megerősödésére, — s a monarchia **felbomlasztására**, de nem a nagy Gesamtreich megalkotására.

Jókai politikai gyémánt tanácsainak párját találom az „Ellenőr“ (M) jének azon ellenzékiek

egy másik léggömb indult el La Villetteből; 30-án én magam emelkedtem fel a Vaugirard műhelyről.

Az első fölemelkedésnél azonban a postaigazgatóságnál következő megjegyzés tette: „Léghajóink Páris elhagyják s kiszállanak, elviszik leveleinket, tudósításainkat és hivatalos sürgönyeinket a vidékre; mi beszélünk Franciaországgal, de hogyan felelhetnek nekünk onnan kívülről vissza? A kimenet útja nyitva áll részünkre, de hogyan lehet visszatérni? Páris a léghajók által Tours-al összekötésben van, de miként felelhet Tours a párisi sürgönyökre?“

Már az első légi utazáskor egy értelmes tagja az „Esperance“ nevű galambkedvelő társulatnak igen helyes tervét közölte a feladat megoldásának a postaigazgatósággal. A terv igen egyszerű, de nagyon elms volt. „Vegyék utazó galambjainkat, mondá ő, s vigyék el léghajóinkban, azok majd elhozzák Párisba a reájok bízott sürgönyöket.“

A második léghajó szept. 25-én felszállt 3 utazó galambbal d. e. 11 órakor. Ugyane napon este 5 órakor egyik galamb visszatért Párisba, s a kis küldöncnek farkára egy toll volt erősítve:

„Mi szerencsésen leszállottunk Vernouilletben Driel közelében s Toursba mentünk a hivatalos sürgönyök átvevéle végett. Egész tömeg levelet osztottunk ki.“

A légposta meg volt alakítva. 64 léghajó szállt ki Párisból az 5 havi ostromzáród alatt, 155 személyt, 365 galambot és 9000 kilogramm sürgönyt vivén magával, a mi három millió, 3—3 gramm súlyú levelekből állt. Az igen czélszerű eljárást Dagon microscopicus

naivságában, hogy t. i. Andrásynak nem lesz vala szabad a korona által kikért tanácsát elmondania; ezért feleltre kívánja őt vonatni a magyar parlamentben s a delegatiók által; de attól tart, hogy a többség ismét megelégszik a nyerendő felelettel, pedig hát a cseh követelések visszautasítása által a csehek odiumát magunkra vettük és „ezt mind a delegatióért.“

Lám, lám! az 1867-ki dualismus kritikálása milyen fokára vezet (M) urat a politikai belátásnak; nagy bölcsesége kísüti, hogy **csupán** a delegatiók megmentése forgott fenn.

Igaz, hogy szomszédaink nincsen joga az én házam fedelébe egyetlen szegyet verni, avagy arról egyedlen zsidelyt lefeszgetni; hanem ha ez a ház egyik oldalán meggyuladt, nehogy az övé is oda égen, akár az egész fedélzetet is **segíthet** levernii a tüzlőtársa sietett férfiaknak. Körülbelül ilyen valami volt a cseh pactum: foederalismus a svájcit meghaladó mérvben Lajthán tul; hiszi-e (M) Jókaival együtt, hogy ha ez ott létre jö a magyar államot megerősítendő, kivált ha csehek a hangadók a concertben. A prágai tulzók odiumát is rég hordozzuk, nem kell hogy most megszezzük: 1848 előtt, 1848-ban és azután is vannak arról tapasztalataink. — —

Csak a mérséklet vezet bárkit is előbbre, a csehek sem képezhetnek kivételt.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Bécs. Hohenwarth beadta a miniszterium lemondását. Potockit emlegetik utódaul. A cseh vezérek memorandumon dolgoznak, melyet a császárnak nyújtandak át. Mollinart említi csehországi helytartó gyanánt. A császár kijelenté, hogy az alkotmány alapján áll, a csehek mindenekelőtt ismerjék el az alkotmányt.

Prága. A leirat felolvasása után valamennyi cseh országgyűlési követ lemond.

Róma. Köztársasági manifestatio több ezer ember gyűlt azon olajfához, mely mellett Cairoli elesett volt; beszédeket tartottak köztársasági szellemben, s Garibaldit éltették.

Legújabb táviratok.

Bécs, oct. 26. Az esti lapok nagy része egyhanguan jelenti, hogy Hohenwarth ma délelőtt beadta lemondását az összes cislajthai miniszterium nevében. — A Tagespresse szerint a császár már el is fogadta a lemondást. — A „Presse“ szerint a miniszterium felhivatnék, hogy egy új kabinet képzéséig vigye az ügyeket. — A Tagblatt szerint a kabinet újjaalakításával Schmerling bizatolt meg.

A Rechbaner-párt gyűlésre hívja össze az autonomistákat, hogy a lengyelekkel közös megalapodásra lépjenek. Zimalkovsky megígérte megjelenését.

London, oct. 26. A királyné ismét súlyosan beteg.

Brüssel, oct. 25. Az „Independanc“ jelenti: „Beust gr. egy emlékiratot készített a „Internationale“-ra vonatkozólag, mely valószínűleg közöltetni fog a berlini kabinettel. A németkormány egy törvényjavaslatot készít az „Internationale“ ügyében.

fényképezett levelei tették, mert ez által egyetlen galamb képes volt Párisba 20 darab collodion-hártyát bevinni, a mi csak néhány decigrammot nyomott, s a melyekre annyi volt nyomtatva mint egy 8-adrét ivre. A tél a hideg és hó daczára az ostromzár 5 havi ideje alatt 57 galamb tért vissza Párisba.

Visszaemlékezve ama megbecsülhetlen szolgálatokra, melyeket ezen szárnyas hírnökök tettek, azt lehet mondani, hogy a híreikről teljesen megfosztott Páris csak is saját körére szorítva kevésbé állhatott volna ellent a morális kétségbeesésnek, mint a lövetés és éhség kínjainak.

Az ostrom alatti léghajók és galambok egész Franciaország s egész Európa csodálatát kellették fel; magok a németek, a franczia folykok állása szerint elismerték, hogy a művelt tudományosság, s ennek lelke mily bámulatremelően nyilatkozott ezuttal Franciaországban. Így tehát az ostromzár folyama alatt Párisban csakhamar találmány jött létre. Alig megerteremte oly pontossággal végezte kötelemét, hogy becsületére válik a francziaországi postakezelőségnek, s kitudja minő hordérral bir netalán jövőben viselendő háborukban.

Vagy ki foglalkozik ma ez utazó galambok tanával, nevelésével, s ezen annyira értékes állatfaj nemesítésével, mely annyira okos is? Ki gondol arra, hogy jó lenne galambkedvelő társulatokat alakítani, galambnevelés végett?

Boldog Isten! nem Franciaországban kell ilyenmit keresni. — Ez Poroszországban igen is fellelhető. Mig mi feledjük már a léghajókat, galambokat, némelyek

Lapszemle.

A „P. Napló“ a bankkérdés rendezésénél a valutakérdés tisztábazozatalát tartja elsőben szükségesnek. A valuta ingadozásainak okát kell előtűntetnünk. A bank és állami igazgatás közti szoros viszony miatt, az utóbbi szorult pénzhelyzete a bankjegyek viszonyára befolyt, azt igénybe vette, s beállott a valuta értékülése. A valuta rendezése végett a reichsrath 1862. december 27-én jóváhagyta a kormány és nemzeti bank közti egyezményt. E szerint az állam a banknak 221.768,734 forinttal tartozik; ebből 80 millió elváltatott, melyért a kormány kamatot nem fizet a bankprivilegium tartásáig (1867. december vége); legfeljebb a bank osztalékának 7%-ig leendő kiegészítéseig egy milliót. Ha 1876-ban a bankpriv. meg nem hosszabítatik, az állam kötetevényt ad, hogy a 80 milliót 1877. december végén kifizeti. A többi államadósság 1876. december végén fizetettik vissza a banknak. A bank 200 milliót felül jegyeit ezüsttel fedezni köteleztetik; 1867-től pedig jegyeinek készpénzzel beváltására. A valutarendezés ezen első tervét az 1866-diki háború megfúszította. Ez évi május 5-én a bank 1 és 5 forintos jegyek kibocsátásától megfosztatván, ezek államjegyekké nyilvánítottak. A 62-diki szerződés tehát első ízben megsértett, 1866. jul. 7-én az állam felhatalmaztatott 200 millió kölcsön felvételére vagy államjegyek kibocsátására. E kölcsön egy részének fedezésére az állam a bankot kényszeríté, 60 millió bankjegyet szolgáltatván át magának. Megsértett a kamatnélküli kölcsön nyújtásával, tehát másodsor az egyezmény. 1866. aug. 25-én az államigazgatás felhatalmaztatott 25—50 frtos államjegyek kibocsátására, megsértett harmadszor az egyezmény. A szerencsétlenül folyt háboru miatt szó sem lehet a 62-iki egyezmény megtartásáról, a valuta-rendezésről. Magyarország a bankot soha sem ismerte el, mégis jót állt 400 millióig, csak a 80 millió bank-adósság iránt nem jött egyezmény létre, mi ellenkező felfogásra ad alkalmat. 1867. márcs. 8-án az ország megígérte ugyan, hogy az országgyűlési operatum szabályozásáig a bank jogviszonyait nem fogja zavarni, a magyar pénzügyminiszter pedig, hogy a bank szabáldalmait figyelembe tartja. Ezen alapon történt a banktőke reductioja, a bankaktának mult nyáron megváltoztatása. A valuta rendezése tehát csakis az osztrák törvényhozással közösen oldható meg.

A „P. Lloyd“ egyéni véleménye szerint Andrásynak a cseh kiegyezés feletti alkudozásoknál sikerült a magyar álláspontot, és saját függetlenségét megóvnia. Beust állását szintén megóvhatta a felség elő terjesztett memorandumja által. Andrassy Mindenesetre diadallal térhet vissza külsőleg; de bensejében meg van-e nyugodva a Bécsben tapasztaltak fölött, az más kérdés.

A „Reform“ is Andrassy gróf megelégedettségének kölcsönöz kifejezést. A vasárnap lefolyt bécsi tanácskozások még most is titokban tartanak. Kölcsönös engedékenység által sikerül pillanatra motos componere fluctus. Ez a korona érdeme. A magyar kiegyezés nem fog formailag a cseh országgyűlés elismerése elé terjeszteni. A cseheknek kitűzött követelések kiküzdésére a reichrath. A formának őt sem fogják a lényeges feláldozni akarni. Így meg lehet elégedve Beust és Hohenwarth is; a kecske is, meg a káposzta is megmentetvén. Jövőben azonban csak a küzdésben elfáradt, elalélt birodalom kölcsönözhet nyugodalmat.

foglalkoznak a mi légi postánkkal, mely oly jó szolgálattal tett az öt havi baj közepette. Ők felhasználják előzményeinket, találmányainkat.

Aix-la-Chapelleben, Berlinben s Magdeburgban mindefelé galambkedvelő társulatok alakulnak. Az első városban egyesület alakult Frigyes Károly herceg nevének pártfogása alatt!

Az ostrom alatt akként vártuk Párisban az utazó galambokat, mint a hajótörést szenvedett a tengeren vár egy mentő vitorlát láthatni. Midőn egy ilyen madár kívülről híreket hozott nekünk, szivesen csináltak volna neki arany kalitot, gyémánttal kirakva. Ma mindezt elfeledtük.

Az még csak fél baj, hogy mi hálátlanok vagyunk. De később ostobáknak fogunk tartatni, ha a németeknek engedjük át annak hasznát, a mit mi találtunk fel. Mígten mi megbecsülhetetlen hanyagságban ringatjuk magunkat, a galambkedvelő társulatok alakulnak, nevelik és tanítják a galambokat; igen elms utazók, ellen-ségeink tökélyre vezetik az általunk felfedezett eszmet.

Ha nem vigyázunk, néhány év mulva nem is lesz postagalamb Franciaországban és lesz ezer Németországban.

Ezen előzményeket azért adtuk ily nyomatékosan elő, minthogy azt hittük, miszerint hazánkfiainak figyelmét fel kell ébresztenünk, annyit is inkább, minihogy a mi áll a galambokra vonatkozólag, az másra is áll.

Elhatározzunk-e szemünket felnyitni, hogy megnézzük azt, a mi történik, nem csak nálunk, hanem szomszédainknál is, és hogy ne engedjük magunkat elriasztani azon területekről, melyet mi műveltünk?

TÁRCSA.

A posta-galambok.

A „Journal des Debats“-ban Tissandier Gaston egy hosszabb cikket közöl a posta-galambokról, a mely ekként szól:

„Belgium azon ország, melyben az utazó galambok felnevelésére legtöbb gondot fordítanak. Már több éve annak, hogy szomszédaink nagyszámú galamb-kedvelő társulatokat alakítottak, melyek akként röpültek a galambokat, miként a sportsmenek futtatják lovaikat. Belgium szárnyas hírnökei igen értékes pénzügyi eszközei voltak a vállalkozóknak s a párisi és brüsseli tőzsereknek; de a villanyos táviró keletkezése óta az utazó galambok szerepe igen korlátozódott s így kevés érdekes alkalma nyíltok sok galambkedvelőnek ezen eredeti alakban tartani fenn egy repülő árfolyam-postát. De eljött az idő, midőn az ilyenem légbeli sportnak Franciaországban nagy haszna keletkezett Páris ostroma közben.

Midőn 1870-ben sept. 9-én Páris megtámadtatott, midőn bekövetkezett az, hogy a civilisált világ egyik legelső városából egyetlen lépést — bármilyen merész legyen is az — nem leheté a német legiok tömör falán át megkísérteni léghajóval közlekedésre gondolnak. Sept. 23-án szállott fel Montmartre-ben a Szent Péter térről a „Neptun“ nevű léghajó; harmadnapra „Florenz városa“ nevű léghajó lön a boulevard d'Italie-ről feleresztve; 29.

